

Nyötätuulta
Merimaskussa

2009

lehti no: 21

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer
Maarit Lineri

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
New Print, Raisio

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Maarit Lineri,
p. 044 9064 591

Sihteeri:
Erkki Rantala
p. 0400 899 808

Rahastonhoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040 716 4808

Kannen kuva:

Maarit Lineri

Syyttävät sormet sohivat

Veroprosentin nostopaineet ovat olleet tämän syksyn puheenaiheet monissa Suomen kunnissa. Naantalissa paineet ovat osuneet juuri samaan aikaan kuntaliitoksen kanssa. Siksi kai julkisuudessa on näkynyt kantanaantalilaisten epäilyjä, että syyllisiä olisivat juuri liittymäkunnat.

Merimasku valittiin vuonna 1993 taloustaitokunnaksi ja oli vielä pitkään sen jälkeen täysin velaton kunta. Velattomuuden ihannoinnin järkevyydestä voidaan olla montaa mieltä, sillä jäihän siten väkisinikin joitakin välttämättömiäkin toimenpiteitä tekemättä, kuten vanhustentalon peruskorjaukset, joita siirrettiin vuosi toisensa jälkeen. Omasta mielestäni myös kulttuurihistoriallisesti arvokaiden rakennusten huomioiminen ja ylläpitokorjaukset jäivät säästöinnossa tekemättä.

Muutama vuosi ennen kuntaliitosta Merimasku rakensi kokonaan omin varoin uuden päiväkodin ja juuri liitoksen alla valmistui koulun laajennus. Niiden investointien seurauksena kertyi velkaa kuntalaista kohden huomattavasti alle maan keskiarvon. Liitoksen ansiosta meidän velkamme on nyt kaksinkertaistunut.

Tietääkseni Merimaskun kunnantalon kaapeista ei ole löytynyt nostopaineita kasvattavia luurankoja. Ei ole kaivettu laatikoiden pohjilta sinne unohtuneita investointisuunnitelmia tai valmiiksi sovittuja urakoita. Ei mitään sellaista, mikä olisi talouspuolella tullut yllätyksenä.

Olisiko niin, että ison kunnan olisi kannattanut ottaa oppia entisestä pienestä taloustaitokunnasta ja miettiä, onko omat "luurangot" siivottu kaapeista. Ehkäpä Naantali ei ole ajoissa herännyt huomaamaan oman taloutensa haavoittuvuutta muuttuvassa maailmassa ja nyt, kun ollaan pakon edessä nostamassa veroprosenttia annetaan syyn mieluusti kääntyä muualle. Älkää kuitenkaan syyttäkö tilanteesta merimaskulaisia, meillä on tässä suhteessa puhdas omatunto.

Maarit Lineri

Merimaskun Lossivahti u. 2009 - 2010

Merimasku-Seuran perinteisen Merimaskun lossivahti"-arvonimen sai tänä vuonna **Hanna Nurminen**. Hanna on kaikkien tuntema kulttuurivaikuttaja Varsinais-Suomessa, toimien tällä hetkellä mm. Varsinais-Suomen taidetoimikunnan varapuheenjohtajana, Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresi-

denssin toiminnanjohtajana, sekä Volter Kilpi -kirjallisuusviikon tuottajana sekä hankekoordinaattorina.

Hanna on heti valmistuttuaan Helsingin yliopistosta muuttanut Merimaskun Hirvoisiin maatalon emännäksi. Kotiuduttuaan Merimaskuun ja lasten vartuttua, kiinnostus paikallista kulttuuria kohtaan alkoi ja Hanna valittiinkin Merimaskun kulttuurisihteeriksi. Hannan oman lainauksen mukaan ensimmäinen ja ainoa kulttuurisihteeriksi Merimaskussa. Hän osallistui innokkaasti useisiin kulttuuriin liittyviin hankkeisiin ja hän oli myös

Merimasku-Seura ry:n perustajajäsen.

Itse lossikapulan vastaanottotilaisuuteen Merimaskun suvisouduissa Hanna ei päässyt osallistumaan, mutta kapula siirtyi vuodeksi hänen hallintaansa **Hanna Jukasen** avustuksella ja hän myös välitti luovutustilaisuutta seuranneille uuden lossivahdin terveiset.

Hanna Nurminen kera kapulansa onkin saatu valokuvaan vasta Hannan kotipihassa.

Paljon onnea uudelle lossivahdille!

**HANNA NURMISEN KIITOSPUHE
MERIMASKU-SEURALLE**
Lossikapulan vastaanotti ja puheen luki Hanna Jukanen

Arvoisa Merimasku-Seuran puheenjohtaja, hyvät merimaskulaiset, hyvä ystävä Risto Hiltunen,
Merimasku on muuttanut suuresti niinä 27 vuonna, jotka olen täällä saanut asua. Pienestä ja yhtenäisestä maaseutu-yhteisöstä on tullut monenlaisen ihmisten muuttumisesta, joka Huolimatta yhteiskuntamme syvästä muuttumisesta, joka ei koske vain Merimaskua, vaan yhtiäläällä koko Suomea ja maailmaakin, Merimasku on jostainkin turvallinen paikka asua.

Fyysinen turvallisuus on keskeinen osa turvallisuudentunnetta. Lisäksi itse kukin meistä haluaa tietää, että eri elämäntilanteissa eteen tulevien kriisien aikana on saatavissa apua sekä läheisiltä ihmisiltä että yhteiskunnalta. Käikillä pitää olla ympärillään ystävien ja naapurien välittävä yhteisö. Yhtiä tärkeitä ovat ne hyvinvointiyhteiskunnan palvelut, joita tuottavat erilaiset ammattilaiset kuten opettajat, sosiaali- ja terveystoimen ihmiset sekä poliisi.

Yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuvien ihmisten määrä on suorassa suhteessa yhteiskunnan turvallisuuteen. Siksi meidän on pidettävä erityistä huolta niistä, joista kukaan muu ei huolehdi.

Lämpimät kiitokset Merimasku-Seuralle Merimaskun lossivahti-palkinnosta. Sen saaminen on minulle suuri kunnia. Erityisen hienoa on saada vastaanottaa ajan hiltuselta. Hän on omalta osaltaan vuosikymmenien ajan huolehtinut siitä, että Merimasku on turvallinen paikka, jossa ihmisistä pidetään huolta sekä arjessa että kriisien aikana. Pidetään se sellaisena edelleenkin.

KAIPUU KOTISUOMEEN TOI MERIMASKUUN

teksti: Terttu Kraemer
kuvat: Terri Ruuskan albumi

Tälläkin hetkellä saattaa moni merimaskulainen haaveilla eläkepäivien rennosta elämästä Floridan lämmössä. Joskus kuitenkin elämä voi heittää päinvastoin; koti-ikävä tuo rapakon takaa Floridasta Merimaskuun.

Terttu ensimmäisiä päiviä New Yorkissa. Vaatetus ei vielä ollut oikein uuden mantereen muodin mukaista. Kuvan paksut sukkat olivat yhtenä syynä kiusaamiseen koulussa.

Terttu äitinsä Annan ja tätinsä Salmen kanssa paria vuotta myöhemmin Connecticutin osavaltiossa.

Yliviisikymmentä vuotta Yhdysvalloissa asunut Terttu "Terri" Ruuska päätyi jälleen kotijuurilleen, kun hän nykyisen miehensä **Raimo Ruuskan** kanssa löysi mökin Haukivuorelta. Suuri haave "mökki järven rannalla, keskellä kylää" toteutui vuonna 1993.

Kaikki alkoi Viipurista.

Tertun vanhemmat, **Anna** ja **Aarne Siili** olivat jo nuorina lähteneet Amerikkaan. Heidät vihittiin vuonna 1931, mutta vuonna 1935 he päättivät palata takaisin Suomeen, Viipuriin. Seuraavana vuonna heille syntyi joulukuussa tytär, joka sai nimekseen Terttu Vappu Tuulikki. Sodan alkaessa perhe muutti Turkuun. Isä oli ollut jo aiemmin rautatietyöläisenä ja hän pääsi VR:n Turun konepajalle töihin.

Terttu aloitti koulunsa Kärsämäen

koulussa opettajanaan **Katri Lehtonen**, jonka kanssa hän oli siten kirjeenvaihdossa vuosikymmenien ajan. Opettaja Lehtosen isä oli ollut myös Tertun isän opettajana, joten hän oli perhetuttu. Siitä johtuen Terttua alettiin kiusata opettajan lellikkinä, mutta siitä seurasi, että opettaja oli Terttua kohtaan tavallista ankarampi. Myös luokkakaveri **Irma Leppänen** säilyi kirjeenvaihtokaverina Amerikoissa olo ajan.

Takaisin Valtoihin.

Tammikuussa 1949 Siilin perhe lähti takaisin Yhdysvaltoihin m/s Gripsholmilla. Kahdeksan päivän matkustamisen jälkeen olttiin New Yorkissa, jossa he asettuivat aluksi asumaan äidin siskon luokse kuukaudeksi, jonka jälkeen he muuttivat Connecticutin osavaltioon Greenwichiin. Terttu jatkoi myös koulunkäyntiään siellä. Kaikki oli vaikeaa aluksi, kun hän ei osannut englanniksi muuta kuin "yes" ja "no". Varmuuden vuoksi isä oli neuvonutkin sanomaan aina vain "no". Eri maailmoista tulleena Terttu joutui melkoisen kiusaamisen kohteeksi; hänen vaatetuksensa oli outo paksuine sukkinen ja nimikin oli vaikea lausua, se vääntyi joksikin "töörtöksi". Siitä syntyi lempinimi Terri, jolla hänet tunnetaan edelleen. Kiusaamiseen hän puuttui myöhemmin omin käsin antamalla samalla mitalla takaisin ja siihen jäi poikien kiusaamiset.

Hyvin pian hän oppi amerikkalaiseen tapaan "chargeamaan" = ostamaan luotolla. Kodin kulmilla sijaitti pieni lehtikauppa, josta Terttu kävi ostamassa viikottain Lassie-koirasta kertovan piirretyn sarjakuvalehden (comics book). Tertulla ei aina ollut lehden hintaa, 10 senttiä, mutta hän sai maksaa sen myöhemmin.

"Tuli shampanjän maku
– rahaa oli vain olueeseen"

Seitsemän vuoden ajan Anna ja Aarne, Tertun vanhemmat teki-

Tertun kennelin valkoiset shaeferit keräsivät omissa näyttelyissään palkintoja.

Tertun lapset Jeff ja Kim Anneli amerikkalaisissa asuissaan.

vät töitä varakkaisissa perheissä ja säästivät rahaa omaa taloa varten.

Vihdoin he saivat ostettua pienen omakotitalon Stamfordin kaupungista. Terttu kertoi, että kun tuli köyhyydestä se aika antoi hänelle paljon; näki miten "parempi väki" asui. Perheet olivat hyviä ja siten ne auttoivat häntä käyttäytymään ja puhumaan hyvin. Tämä varmaankin johti siihen, että Terttu jatkoi opintojaan New Yorkin parhaimmista sihteerikouluissa. Sen jälkeen sihteerin pestit erilaisissa turvallisuusfirmoissa oli itsestään selvyyttä. Viimeksi hän oli Perking Elmerillä, jossa oli valtion turvallisuusosasto. Silloin elettiin kylmän sodan aikaa ja tällaiseen työpaikkaan pääsy vaati tarkat turvallisuustestien läpäisy sekä vakuuttelut kieltäytymisestä matkustaa ns. "väärin maihin". Tämä koski myös kaikkia sukulaisia! Uralla eteneminen edellytti vastaimista vaikeisiin henkilökohtaisiin kysymyksiin ja jopa kompromissien tekemiseen.

Amerikkalaista perhe-elämää

Suomalasta miestä Amerikoista ei löytynyt, joten Terttu avioitui amerikkalaisen miehen kanssa. Perheeseen kuului myös poika ja tyttö. Koska mies ei antanut ottaa hevosta, Tertusta tuli koirien kasvattaja. Kaikki alkoi siitä, kun joku antoi hänelle valkoisen saksanpaimenkoiran. Sitä ei kuitenkaan hyväksytty rotuun kuuluvaksi eikä kenneliin. Terttu oli yhtenä perustamassa omaa klubia valkoisille saksanpaimenkoirille ja toiminta alkoi koirien kasvattamisella vuonna 1957. Se päättyi vasta vuonna 1995. Näihin vuosiin mahtui monta pentuetta ja näyttelyitä joka vuosi. Suurin pentue oli 16 pentua, joista tosin kaksi kuoli. Hänellä oli varsinainen kennel. Tällaisen toiminnan pyörittäminen vaati paljon aikaa, mutta onneksi lapset olivat "koirahulluja" ja olivat suureksi avuksi. Välillä täytyi päästä rentoutumaan ja silloin lainattiin ystävättären hevonen ja lähdettiin ratsastamaan.

Terttu Tuuterin puvussa ja Raimo Pohjalais-puvussa pääsivät Floridan Lake Worthissa järjestettyjen Suomi-päivien loppunäytöksessä paikallisen lehden palstoille.

Finishing with a flourish

Raimo Ruuska and Terri Scofield, members of the Kattrillit Finnish Folk Dance Group, strut their stuff. The group performed traditional Finnish folk dances for spectators at Bryant Park on Lake Avenue in Lake Worth on Sunday as the 12th annual Finlandia Days activities came to a close. The festival at the Intracoastal Waterway featured traditional food, folk dancing and music.

Ratsastusretket kävivät hyvästä terapiasta. 1990-luvulla työpaikka meni alta, hänelle tuli avioero ja muutto Floridaan, jossa Tertun vanhemmat asuivat eläkkeellä.

Uusi alku.

Vanhempien kuoleman jälkeen talo siirtyi Tertulle. Hän oli työttömyyskorvauksella 6 kuukautta, jona aikana hän koulutti itsensä kiinteistönvälittäjäksi. Siinä hommassa hän toimi kaikkiaan nelisen vuotta.

Eräänä päivänä vuonna 1993 elämä taas kerran muuttui. Keittiön kaapit olivat remontin tarpeessa. Niitä korjaamaan saapui suomalainen Raimo ja siitä heidän romanssinsa sitten alkoi. Heillä oli myös hieno yhteinen harrastus, he tanhuserivat yhdessä ja kävivät esiintymässä lukuisissa tapahtumissa aina siihen saakka, kun muuttivat Suomeen. Terttu oli aina halunnut takaisin Suomeen, mutta hän ei voinut loukata vanhempiaan, koska he olivat antaneet hänelle hyvän elämän suuren meren takana.

Mutta miten he sitten päätyivät Merimaskuun? Asuttuaan jonkin aikaa Haukivuorella, he päättivät tulla tapaamaan Raimon siskoa Merimaskuun. Osoite ei ollut täysin tiedossa ja he osuivatkin ensin väärän talon ovelle; sisko asui naapuritalossa. Anteeskipyyntöjen jälkeen selvisi, että kyseinen talo oli myynnissä ja siltä siunaamalta Terri ja Raimo päättivät ostaa talon ja kaupat lyötiin lukkoon. Terttu ja Raimo muuttivat Merimaskuun punaiseen tiilitaloonsa vuonna 2005. Heidät oli vihitty vuonna 2004. Näin sitten Ruuskan pariskunta ja Sepi-koira viettävät mukavia eläkepäiviä Merimaskussa.

Liedon
Säästöpankki
Eläköön elämän rikkaus.

Naantalin konttori
puh. 010 4309 630

- Liike- ja maatalouskirjanpidot
- Palkanlaskennat, Isännöinti
- Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. (02)4367 010, 040 787 422

KUVAT TUNNISSA

- MATTANA TAI KIILTÄVÄNÄ

KEHYSTEN ERIKOISLIKE

- VALOKUVA- JA SISUSTUSKEHYKSIÄ

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. (02) 435 1454

Eräs episodi Kollolan historiassa...

Kalukirjoitus ja huutokauppa

teksti: Markku Lehto

kuva: Maarit Lineri

Torppari Petteri Kollola kuoli marraskuussa 1880. Sitä ennen monilapsinen perhe oli kohdannut kuolemaa sairauden ja onnettomuuden seurauksena. Itse isännän kuoltua pidettiin lain edellyttämä perunkirjoitus.

Tämä "kalukirjoitus" tapahtui joulukuun alussa, ja irtaimen huutokauppa saman kuun 9. päivänä. Säilyneessä perunkirjoitusasiakirjassa ilmenee monia mielenkiintoisia asioita, alkaen arkunteosta sekä useista palveluista, joita henkilö oli saanut viimeisinä aikoinaan ja myös kuolemansa jälkeen. Rivien välistä on luettavissa, miten yhteisöllisesti tuon ajan ympäristö toimi kuoleman sattuessa ja varsinkin toimivien omaisten puuttuessa.

Petteri Heikinpoika omisti eläessään Kollolan rakennukset, missä perhe oli asunut jo 1850-luvun loppupuolelta alkaen. Tämäkin selviää tehdystä perunkirjasta. Siinä mainitaan vainajan jäämistöön kuuluviksi asuinripi, lato ja navetta sekä erillinen lato ja rantapuoti. Todennäköisesti erillinen lato ja rantapuoti sijaitsivat kylän yhteisrannassa. Useampi jäämistössä oleva silakkajata antaa olettaa kalastuksen kuuluneen vainajan toimiin. Lisäksi kirjattuun jäämistöön kuului mm. kaksi ruuh-ta, joista toinen lienee ollut järvellä. Asukkaat olivat istuttaneet Kollolan torpalle kaikkiaan 17 omenapuuta, mitä määrää voidaan pitää suurena tuohon aikaan. Lisäksi pihapiirissä oli neljä marjapensasta. Olisiko joku näistä omenapuista edelleen Kollolan pihapiirissä?

Perunkirjasta käy ilmi että **Petteri Kollola** on ollut viimeisinä päivinä sairaalahoidossa Turussa, koska hänet on vainajana kuljetettu sieltä pitäjän kirkolle. Ruumiinkuljettajaa ei

perunkirja mainitse, mutta siitä syntyneet kustannukset, jotka ovat yhteensä 9 markkaa. Kirjurina perunkirjoituksessa ollut lastenkoulunopettaja **Johan Norlund** on merkinnyt tarkasti kuolinpesälle kuuluneen omaisuuden lisäksi syntyneet kulut, joista muitakin esimerkkejä seuraavassa.

Järvensuun Vähätalon isäntä **Robert Vähätalo** oli valmistanut tarvittavan ruumisarkun eli "kistun", josta hän veloitti seitsemän markkaa. Saman kylän Kujanpään torpan itsellinen **Karoliina Kujanpää** oli "vaalinut" sairasta tämän loppuaikoina, josta hänelle maksettiin korvausta. Korvauksen määräksi sovittiin kaksi markkaa.

Monet hautaukseen liittyneet toimenpiteet oli hoitanut Taattisten Leppälän torpassa asunut seppä **Karl Järnström**. Hän oli uhrannut runsaasti aikaa ja ilmeisesti järjestänyt myöskin jonkinlaiset "peijaiset" eli vainajan muistotilaisuuden. Hänelle maksettiin yhteensä 30 markkaa. Kirkolle oli maksuina suoritettu monista eri toimista yhteensä seitsemän markkaa ja yhdeksänkymmentäkuusi penniä. Maksu jakaantui mm. veisu-, multa- ja soittoerahoihin sekä papille maksettavaan korvaukseen.

Rihtelän emäntä oli suorittanut huoneen puhdistuksen. Tällöin on **Maria Lehtiselle** suoritettu työstä kahden markan korvaus. Torppari

Fredrik Puskala oli tehnyt päivätoita torpalla, josta hän veloitti 9 markkaa. Tilaisuudessa kirjurina toimineelle Johan Norlundille maksettiin hänen pyytämänsä kaksi markkaa.

Perunkirjoitusta seurasi huutokauppa, josta on myös jäänyt osittaita tietoa jälkipolville. Kaikki muu paitsi istutetut puut ja pensaat olivat irtainta, joka voitiin huutokaupata. Näihin kuuluivat myös rakennukset, joista ainakin osan lienee Petteri eläessään rakentanut Järvensuun Isotalon maille. Pidetyssä huutokaupassa joulukuun 9. päivänä rakennukset ja kalastustarvikkeet huusi Rihtelän isäntä **Karl Lehtinen**. Rakennuksia ei kuitenkaan purettu eikä siirretty muualle. Erään tiedon mukaan torpalle jäi edelleen asumaan kaksi Petteri Kollolan noin kaksikymmenvuotiasta lasta. He olivat molemmat jo tuolloin vakavasti sairaita ja torppa tyhjeni viimeisen kuoltua keväällä 1882.

Varsinkin asuinripissä lienee edelleen osia Kollolan vuonna 1880 huutokaupatusta torpasta. Mikään tietolähde ei kerro myöhemminkään tapahtuneista rakennusten purusta.

Opintomatka Eurajoelle 3.6.09

teksti: Terttu Kraemer
kuvat: Maarit Lineri

Matkaan lähti kahdeksan johtokunnan jäseniä. Matkakohteiksi valittiin muutama kulttuurihistoriallinen kohde, mitä nyt yhden päivän aikana ehtii käydä. Retki alkoi tutustumisella Olkiluodon ydinvoimalan Vierailukeskukseen. Oppaan johdolla tutustuimme, miten uraanista syntyy sähköä ja miten sähkönkulutus on kehittynyt sähkönsäätämisen nykypäivään. Olkiluoto tuottaa Suomessa käytetystä sähköstä noin kuudesosan.

Kahvitilaisuuden jälkeen matkasimme Vuojoen Kartanoon. Ainutlaatuinen uusklassiseen empiretyyliin rakennettu kartano lukeutuu Satakunnan merkittävimpiin kulttuurihistoriallisiin rakennuksiin. Oppaan johdolla tutustuimme historialliseen kartanoon, joka tunnettiin jo 1600-luvulla. Nykyisen muotonsa kartano sai **Carl Ludvig Engelin** kynästä 1830-luvulla, kun kapteeni **Lars Magnus Björkenheim** rakennutti sen kodikseen. Vaiherikkaan historian aikana päärakennuksen saleissa on kehitetty arvovieraita niin kotimaasta kuin maailmalta. Arvokas kartano on toiminut

TVO:n vierailutoiminta on osa yhtiön avointa viestintää. Olkiluodon vierailukeskus Sähköä Uraanista -tiedenäyttelyineen on mielenkiintoinen kokemus.

Olkiluodon vierailukeskuksessa pääsimme tutustumaan ydinvoimalaitoksen toimintaperiaatteeseen ja uraanipolttoaineen matkaan kalliosta kallioon. Nappeja painamalla, pyörää polkemalla sekä tutustumalla erilaisiin tietopaketteihin saimme monipuolisen kuvan sähkönsäätämisen ja historiasta.

myös vanhainkotina lähes koko 1900-luvun. Eurajoen kunnan omistama kartano restauroitiin lähes entiselleen vuonna 2005 mittavalla Euroopan Unionin hankkeella.

Täältä matka jatkui Välimaan perinnetorppaan. Ryhmää oli vastaanottamassa torpan ”isäntäväki”, joka toivotti meidät tutustumaan 1930-luvulle. Sisällä odotti aito hellalla keitetty pannukahvi ja sokerikorput. Jutustelun aikana puheenjohtajan kynä sauhusi, kun hän kirjasi ylös käyttökelpoisia ideoita meidänkin toimintaan. Kahvin jälkeen korintekijä tutustutti meidät pärekorin tekoon. Lähtipä kaksi koria meidän matkaankin. Kotimatalla ehdimme vielä kokea Irijanteen kirkon samankaltaisuuden Merimaskun kirkon kanssa, onhan niillä ollut sama rakentaja! Kyseinen kirkko on Satakunnan vanhin puukirkko, joka on valmistunut 1731. Matkan antina oli oivallus, että aina ei tarvitse matkata kauas löytääkseen uusia elämyksiä. Usein unohdamme, että kotimaassakin on paljon sellaista, mihin emme vielä ole tutustuneet.

Upeasti entisöity Vuojoen Kartano on Satakunnan merkittävimpiä kulttuurihistoriallisia rakennuksia. Ajan henkeen eläytyneen oppaan johdolla saimme tutustua kartanon vaiheisiin.

Välimaan perinnetorppassa meille kerottiin torpan elämästä 1930-luvulla. Aidot pannukahvit maistuivat kaikille.

Torpan vieressä olevassa verstaassa näimme, miten pärekorit syntyvät aina päreen teosta alkaen valmiiksi tuotteeksi asti.

Irijanteen kirkko on rakennettu vuonna 1731. Kirkko kiinnosti meitä, sillä onhan Merimaskun kirkko saman rakentajan tekemä, mikä selvästi näkyy myös kirkon ulkomuodossa.

Merimaskun *murretta*

KASVIMAAILMAA

merimaskuksi	suomeksi
ketunleipä	käenkaali
kiloruoho	suolaheinä
teekukka	ojakärsämä
kukonkuusi	peltokorte/suokorte
maito-ohdake	valvatti
mallasruoho	pihatahtimö
käärmeen kukka	maariankämme
häränsilmä	päivänkakkara
juhannuskukka	peltosaunio
pyrtänpöllö	siankärsämä
konnanpiuru	konnanvihvilä
polviäijä	peltohatikka
peippinen	kaikki pillikkeet
miekkalilja	kurjenmiekkä
niinipuu	lehmus
koirankusipuu	paatsama
tulikukka	keltamo
orjantappura	villiruusu
vikruuti	juolavehnä
lintikka	lillukka
tikkerperi	karviaismarja
kraakuvarsi	variksenmarja
töllinkäinen	käpy
säpi	järviruoko

TYÖKALUJA

merimaskuksi	suomeksi
kärkö	vesuri
krahu	justeeri
klupu	varsta
nuhja	kuokka
tappuri/tryski	puimakone
napakaira	pora
krapa	suka
fältti	teräsaura

Sekaannusta murteesta

Lapset olivat yksin kotona, kun naapurin mies tuli tuoppaan ja kertoi, että isäntä oli luvannut hänelle justeerin lainaksi. Hän kysyi, että missäs isäntä sitä pitää, niin hän voisi sen itsekkin hakea, mutta lapset olivat ihan ymmällään ja pyörittivät vain päätään. Naapuri lupasi tulla uudelleen, kun isäntäväki olisi kotona. Lapset katselivat ikkunasta, kun mies tapasi pihalla mennessään lasten enon ja tämä toimitti kyseisen tarvekalun liiteristä. Enon tultua sisälle lapset ihmettelivät kovasti, että miksi eno vieraalle olikin antanut krahun, kun tämä oli jotain justeeria halunnut.

Kuusiikymmentä vuotta sitten elämä Merimaskussa oli joka suhteessa erilaista kuin tänään. Niin myös kouluolot olivat toiset. Pitäjässä toimi kaksi varsinaista kansakoulua ja kolmatta oltiin aloittamassa. Tämä kolmas, hieman suppeammassa muodossa toiminut koulu avattiin mantereelle, jonne muodostui oma koulupiiri.

Mantereen työstetty kansakoulu aloitti toimintansa vuoden 1949 syksyllä Lierannan Länsitalossa. Koulu sijoittui talon tupaan sekä eteiseen. Jälkimmäinen toimi poikien käsityöhuoneena jonkin aikaa. Koulun perustamiseen tuli tarve, koska aikaisempi käytäntö päättyi. Tätä ennen pitäjän pohjoisosien lasten oli mahdollisuus käydä Livonsaaren koulua ja sitä mahdollisuutta käyttivät kaikki Rauduisten kylän sekä osin Karjalaisten kylän koululaiset.

Koulu sijoittui siis emäntä **Martta Pälven** kotiin. Hän luovutti tupansa luokkahuoneeksi, jossa koko opetus tapahtui. Mitään muutoksia entiseen maalaistalon tupaan ei koulun sijoittumisen takia tehty. Pulpetit olivat kuitenkin oikeita ja tuodut ilmeisesti Kirkonpiirin koulusta. Pääsyy uuden koulun perustamiseen olivat ylipitkät koulumatkat mannerosan kaukaisimmista osista Kirkonpiirin koululle. Määräysten mukaan koulumatka ei saanut ylittää teitä myöden viittä kilometriä.

Oppilaita oli keskimäärin hieman alle viidentoista. Jakauma eri kylien välillä oli melkoisen. Kuten jo edeltä kävi ilmi, suurin oppilasmäärä tuli Rauduisista, jonka lapset nyt siirtyivät Lierannan kouluun. Kylästä oli kaikkiaan kuusi, Lierannalta kaksi, samoin Lukkaraisista kaksi koululaista. Muista mantereen kylistä oli keskimäärin yksi oppilas.

Koulunkäynti oli leppoisaa pienessä koulussa. Samaisessa koulutuvassa vietettiin koulutyön lisäksi mm. joulujoulu- ja päättösjuhlat. Joulukuusi oli sijoitettu yleensä ”muurinnurkkaan”, kapeaan paikkaan, pois muun toiminnan tieltä.

Toiminta helpottui huomattavasti kun poikien käsityö siirtyi pois eteisestä. Vaikka käsityöä tehtiin vain torstai iltapäivisin, tiesi se melkoista siivousta tämän jälkeen. Uudeksi käsityöhuoneeksi koulu sai Kaksosten Itätalon piharakennuksen. ”Uuden

60-vuotta sitten... Muistoja Lierannan koulusta

teksti: Markku Lehto

Koulun oppilaat ryhmäkuvassa syksyllä 1950. Vas. Ilmari Ranksi, Rauduinen; Martti Sirkkiä, Mälsälä; Teuvo Makkonen, Karjalainen; Markku Lehto, Rauduinen; Maija-Liisa Jussila, Lieranta; Silvo Toivonen, Lukkarainen; Leo Ranki, Rauduinen; Jarkko Paavola, Lieranta (Velkua); Erkki Hynynen, Akkola; Sirkka Pukki, Rauduinen; Raija Lode, Rauduinen; Seija Toivonen, Lukkarainen; Seppo Toivonen, Lukkarainen. Opettaja Kaisa Kangasperko oikealla.

luokkahuoneen historia jo ennen koululaisia oli mittava. Se oli toiminut mm. viinapränninä, vankihuoneena venäläisille sotavangeille sekä tilan työhuoneena. Käsityöopettajana toimi Lierannalta kotoisin ollut **Brynö Valtonen**.

Koulumatkat sujuivat vuodenajasta riippuen joko kävellen, polkupyörällä, hiihtäen tai potkukelkoin. Silloiset päätiet olivat rauhallisia kulkia. Lierannantie kylästä Rauduisiin oli vielä ”vanhassa kuosissa”, ilman suurempaa liikennettä, myöskin Merimaskuntiellä liikenne oli vähäistä. Talviset hiihtoladut vedettiin suorinta tietä, jolloin ne sijoituivat peltoalueille ja muutamiin pieniin metsikköihin. Rauduisten poikien latu oli sijoittunut jostain syystä myös Karjalaisten Saunakalliolle. Tämä vuorelta alas johtava lasku koitui monen suksiparin kohtaloksi.

Koulun ensimmäisenä opettajana toimi vuosina 1949-50 **Helvi Nummenpää** ja hänen jälkeensä **Kaisa Kangasperko** ja **Eira Lahti**. He olivat nuoria naisia, jotka asui-

vat myös koulutalon suojissa. Koska opinto-ohjelma oli ns. työstetty, koulu päättyi yleensä hieman aikaisemmin kuin muut pitäjän kansakoulut. Vuonna 1950 on todistukset jaettu jo toukokuun kuudentena päivänä. Koulun johtokunnan puheenjohtajana toimi koko sen historian ajan mv. **Arvo Salonen** Karjalaisista.

Kunnanvaltuustossa syntyi 1950-luvun alussa päätös rakentaa varsinaisen koulutalon Lierannalle. Sen sijoituspaikaksi kaavailtiin alunalkaen Kaksosten-kylän raja-alueetta. Tehdyn päätöksen mukaan ostettiin tontti Lierannan Länsitalon maista vanhan Lierannantien varresta. Koulun rakentaminen ei kuitenkaan toteutunut, sillä ”uudet tuulet” alkoivat puhaltaa myös koulumaailmassa. Puuhattiin koulukuljetuksia, jotka myös vähitellen toteutuivat ja johtivat Merimaskussa niin Lierannan kuin myös Sannaisten koulun lakkauttamiseen. Koulun tontti myytiin myöhemmin yksityiselle ja siihen nousi omakotitalo.

50-luvun tunnelmissa Kollolassa kesällä 2009

teksti: Terttu Kraemer
kuvat: Maarit Lineri

Kollolan kesänäyttelyssä, ”Muistojen 50-luku”, kävijöitä heräteltiin palaamaan lähes kuudenkymmenen vuoden takaisin muistoihin. Astuessaan näyttelyyn monet huudahtivat - ”meilläkin oli tuollainen” - tai ”tuon minäkin muistan”. Näyttelyn kuvat ja tekstit kertoivat pienimuotoisesti merimaskulaisista sen ajan rakennuksista, vapaa-ajan vietosta lavatansseineen, mökkielämästä myymäläautoineen sekä, mitä kaikkea siihen aikaan tapahtui yleensäkin Suomessa. Interiööri-osuudessa oli esillä sen ajan astioita, tuotepakkauksia, meikkivälineitä, koruja, kirjoja ja koriste-esineitä. Myös heinäkuun teemailtoina sivuttiin näyttelyn aiheita.

50-luvulla elettiin murrosaikaa,

mutta vuosi 1952 oli kansakunnan virallisessa historiassa eräänlainen käännekohta. Suomalaisen elintaso alkoi hitaasti kohota, ja tavallisellekin ihmiselle tulivat mahdollisiksi monet asiat, joista aikaisemmin ei tiedetty edes uneksiakaan.

Suomalaisten suuri legenda **Paavo Nurmi** juoksi 19.7.1952 olympiastadionille ja samalla Suomi siirtyi olympialaisten ajaksi maailman huomion keskipisteeksi. Kesäkuussa samana vuonna **Armi Kuusela** oli valittu Miss Universumiksi ja syksyllä viimeinen sotakorvausjuna oli ylittänyt itärajan. Nämä, jos mitkä kohottivat suomalaisten itsetuntoa. Näin sodan

jättämä aineellinen ja myös henkinen painolasti keventyivät. Monien muistikuvissa on myös, miten **Urho Kaleva Kekkonen** valittiin yhden äänen enemmistöllä 1956 Suomen presidentiksi tai miten samana vuonna elettiin pahinta yleislakkoa, ostokorteistakin oli päästy eroon.

Kun olympiahuumasta selvitettiin, palattiin arkitodellisuuteen. Tärkeimpiä puheenaiheita maalaisisännille olivat uusi lupaava tulonlähde, rypsi, leikkuupuimurien hankkiminen ja muunkin konekannan uusiminen tuontisäännöstelyn paineissa. Naisväkeä askarruttivat taas kahvin ja sokerin kortilla olo, voion hinnan vaihtelut, uusi säilöntäkeino eli höyrymehustin ja muidenkin kodinkoneiden nopea kehitys.

Kollolan kesäkeskiviikot

Omat sävynsä kesään toivat heinäkuun keskiviikojen muistelot 50-luvun vapaa-ajanvietosta ja muustakin elämästä. Kulutus ja vapaa-aika saivat jälleen tilaa ihmisten elämässä pulavuosien jälkeen, joten elettiin kasvun ja toivon vuosikymmentä.

1.7. Lelut lasten työkaluja

Ensimmäisenä keskiviikkona paneuduttiin 50-luvun lelujen maailmaan. Tosin leluja oli silloin vähemmän, mutta leikkimistä oli enemmän. Näytteille saatiin **Anneli Laaksosen** kokoelmista näyttävä läpileikkaus sen ajan leluista. Tyttöjen suosikkileluja ovat kautta aikojen olleet nuket. Turkulaiset Martta-nuket, joista kuuluisin oli Pipsa-nukke, hallitsivat nukketeollisuutta 1900-luvulta aina 1960-luvulle saakka. Poikien mieleen taas ovat olleet puulelut, joista suosituimpia ovat olleet keinuhevonen, hakka-peli, erilaiset autot ja Fortuna-peli. Kumipallo on myöskin ollut lasten suosikki. Materiaalipulan aikana niiden valmistus lopetettiin, mutta 50-luvulla niitä alkoi taas tulla markkinoille. Vanhoja kumileluja on säilynyt varsin vähän, sillä auringonvalo haperrutti kumin nopeasti. Kuitenkin hallitsevin materiaali tällä vuosikymmenellä lelujen valmistuksessa oli muovi. Muovilelujen ohessa markkinoille alkoi virrata ulkomailta yhä teknisempiä leluja, joista poikien suosiossa olivat etupäässä sähköjunat,

lentokoneet, moottoroidut autot ja ennen muuta erilaiset robotit, jotka vedettiin avaimella käyntiin. Perinteiset lelut säilyttivät silti asemansa lasten suosikkeina.

8.7. Tanssin taikaa

Seuraavana keskiviikkona **Markku Lehto** oli kertomassa, miten Merimaskussa käytiin 50-luvulla tansseissa. Nuorison seuraelämä vilkastui tällä vuosikymmenellä, puhuttiin nuorisokulttuurin synnyistä. Talvisin käytiin iltamapaikoissa, joita oli runsaasti lähistöllä, kuten Merimaskun ja Mietoisten Maamiesseurantat, Askaisten työväentalo, Velkuan Pienviljelijäyhdyksen tyksentalo, Rymättylän VPK:n talo, Vehmaan Seurala sekä Mynämäen Mynälinna. Kesäisin käytiin taas ke-

säpaviljongeissa ja kattamattomilla lavoilla, kuten Mietoisten paviljongilla sekä Askaisten ja Rymättylän urheilukentän paviljongeilla, Pukkilan, Rautilan ja Livonsaaren lavoilla. Tanssipaikoille kuljettiin jalkaisin, polkupyörillä, skoottereilla ja moottoripyörillä. Vuosikymmenen loppupuolella alkoi muutamilla talollisten nuorilla olla käytössään auto, jolla sitten kuljettiin porukalla, välillä autot olivat jopa ylikuormitettuja. Tanssikuskeina toimivat useimmiten **Hakalan Olli** tai Pohjalaisten pojat.

Yleensä musiikista huolehti joku lähiseudun orkesteri tai sitten vain tanssittiin "grammarin" tahdissa. Maamiesseuran talolla vieraili usein mm. yhtye Airisto, jossa musisoi Saarisen veljessarja haitaristi **Ossi Saarisen** johdolla. Toinen usein vierailut oli vehmaalainen Jalosen orkesteri. Pukkilanrannan juhannusjuhliilla nähtiin jopa aikakauden tähtivieraita mm. **Olavi Virta** ja **Tapio Rautavaara**. Olipa siihen aikaan jo "teknoakin", sitä oli loihtimassa lemullainen sähkömies **Martti Jalo** levysoittimen avulla. Tanssikansa nimittikin häntä leikkisästi "Martti Jalo, Lemun Voima ja Valo".

15.7. Kesäasukkaana Merimaskussa,

Sirkka-Liisa Vuori muisteli kesämökkielämää 50-luvulla Merimaskussa Koverinlahden rannalla. Joka kesä viisi-henkinen perhe suuntasi Turusta mökilleen Ainolaan. Vaikka mökki oli pieni, käsittäen keittiön, kamarin, eteisen ja lasiverannan sekä ylhäällä makuutilat, siellä viihdyttiin hyvin. Autottomalle perheelle muutto maalle oli rankkaa; tavarat kuljetettiin ensin kärryillä tai hevospelillä Aurajoen rantaan, josta sitten lähdettiin veneellä eteenpäin. Tavaraa oli paljon,

koska perhe oli iso ja maalla oltiin koko kesä. Elämä mökillä oli kuitenkin leppoisaa, kalasteltiin paljon, käytiin sienessä ja marjassa sekä kuunneltiin merimies-isän kertomuksia mielenkiintoisista matkoista ympäri maailmaa. Viikon kohokohtia olivat aina myymäläautolla käynnit pari kertaa viikossa. Ne olivat suorastaan sosiaalisia tapahtumia, joissa tavattiin muita kyläläisiä ja vaihdettiin kuulumisia. Lähes neljäkymmentä vuotta kesä vietettiin Ainolassa sen myymiseen saakka 1980-luvulla.

22.7. Hattumuotia 50-luvulla

Tänä keskiviikkona paneuduttiin hattujen maailmaan. Taaskin saatiin näyttelyyn kattava kokoelma sen ajan hattuja Anneli Laaksoselta. 50-luvun muoti toi leveät helmat, kevyet kankaat ja etenkin hatut, elettiin suo-

rastaan hattujen vuosikymmentä. Hieno nainen ei lähtenyt mihinkään ilman hattua ja hansikkaita. Hattu oli nyt kaikkien naisten asuste, ei yksinomaan hienostorouvien. Niinpä erilaisia hattuja käytettiin kaikissa mahdollisissa tilanteissa; häissä, hautajaisissa, iltajuhlissa jopa rannoilla. Eri vuodenojoille oli omat hattunsa. Hattujen kanssa mentiin äärimmäisyydestä toiseen, oli valtavia lierihattuja tai sitten pikkuriikkisiä asustehattuja. Hatuilla oli niin kova kysyntä, että Turkuunkin perustettiin useita kymmeniä hattukauppoja. **Maarit Linerillä** oli ihan omakohtaisia kokemuksia hattujen tekemisestä, nimittäin hänen äitinsä **Elli Sahlstén** aloitti itsenäisenä hatuntekijänä Turussa vuonna 1957. Maaritin äiti oli harvinainen hattuprässärinä, koska se on kovaa työtä, yleensä ne olivat siitä syystä miehiä. Alkuaan hattumallit nimettiin, yksi malleista oli "Toini", jota tehtiinkin aina 60-luvulle saakka. Myöhemmin mallit numeroitiin, koska niitä alkoi olla niin paljon. Maaritin äidin tekemät hatut päättyivät jopa **Sylvi Kekkosele**, **Tellervo Koivistolle** tai ministerien rouville. Niitä oli kuulema hauska tunnistaa elokuvateatterien uutiskuvista tai televisiosta. Vähitellen hattukuume alkoi hiipua ja käyttäjiä olivat enää vain keski-ikäiset naiset.

29.7. Antiikkiesineiden arviointitilaisuus

Viimeisenä keskiviikkona paneuduttiin antiikkiesineisiin, joista oli kertomassa **Irma Kaukinen** "Kolmesta Kolikosta" Pöytyältä. Hän oli tuonut mukanaan joukon keräämiään tavaroita, mitkä liittyivät 50-lukuun. Monet tunnustivat tavaroiden joukosta oman lapsuutensa arkiesineitä, jotka nyt ovat jopa keräilyharvinaisuuksia. Joillakin oli mukanaan omia aarteita, joita Irma arvioi asiantuntevasti. Esineet kirvoittivat mielenkiintoisen muistelukeskustelun.

Kollolan kesä päättyi Pandora-kuoron esittämiin 50-luvun lauluihin. Tänä kesänä Kollolassa kävijöitä oli ennätysmäärä eli 254 kävijää. Suuret kiitokset kaikille mielenkiinnosta!

Kesän aikana Merimasku-Seurassa tapahtui paljon muutakin. Tässä pari otosta vilkkaan toiminnan kesästä.

Kollolassa ahkerat talkoolaiset Vikke Hakala ja Pauli Lehtonen siistivät pihapiiriä ja nostivat niitetyn ruohon seipäille.

Naantalien Lions Clubi teki vierailun Merimaskuun. Merimasku-Seura toimi isäntänä ja ajelutti linja-autollista kiinnostuneita eri puolilla Merimaskua.

Höyrylaivat kuljettivat matkustajia ja etenkin saaristolaisien saaliita Aurajoen rantaan useitakin kertoja viikossa.

Huhtikuu, keväinen kuukausi alkoi. Vielä esiintyi yöpakkasia, mutta päivät tuntuivat lämpimiltä.

Minulla alkoivat kevätkiireet. Olin saanut haltuuni Jalmarin lupaaman rysän ja innoissani korjailin sitä pyyntikuntoon. Päiväkirjamerkinnoista löytyy muun muassa maininta: ”Sain kastelin selväksi ja käänsin perän puolilympyrän verran. Jamasin perän kasteliin kiinni. Siivet olin parantanut valmiiksi.” Ja muutaman päivän kuluttua sain oman rysän kuntoon, joten pääsin aloittamaan Jalmarin rysien parantamista. Sitä puuhaa sitten riittikin. Istuin niin paljon kuin mandollista saunakamarissa käpy ja kalvain kourassa. ”Etsin, etsin enkä olisi välittänyt löytämisestä”, mutta reikiä oli paljon ja isojakin paikkoja tarvittiin. Oli hyvä, että oli talvi-iltoina valmiiksi kudottua verkkoa, josta sopi ottaa paikkoja. Uudet verkon osat käytettiin tärkeimpiin paikkoihin kuten perän uusimiseen. Aitaan ja siipiin kelpasi vanhempikin verkko.

Huhtikuun aikana oli saatava ensimmäiset rysät mereen. Se tiesi paalujen laskemista, rysien tervausta, perän pingoittamista vanteille kuvumaan sekä paattien kunnostamista ja mereen laskemista. Huhtikuun viimeisenä päivänä saimme ensimmäisen rysän mereen. Minun

Päiväkirjan merkintöjä, osa 3

Tekstit perustuvat Martti Jokisen kirjoittamiin muistelmiin, jotka hän julkaisi 1989 omakustanteena nimellä: ”Vaellusvuoteni neljänteen sukupolveen”

Martti Jokisen päiväkirja jatkuu.

Eletään kevättä 1946

rysäni laskettiin 7. päivänä toukokuuta Koiranorvoon. Saaliit olivat aluksi pieniä ja sisälsivät paljon ahvenia, jotka myin lossirannassa Osuusteurastamolle. Näin kevätkalastuksen aikaa niistäkin tuli rahaa. Myöhemmin ei kukaan ostanut ahvenia, kärräsin ne tunkiolle lannaksi.

Kasvimaalla oli tehtävä kevättyöt. Oli käännettävä maat, sitten kylvettävä siemenet. Vuoron perään työskentelin omalla ja Apajan mailla, jotka piti myös sada kuntoon. Kun Aarne lainasi meille hevosensa muutamaksi päiväksi. Suoritimme ajoja niin paljon kuin mandollista. Lannan ajaminen pelloille menetteli, mutta virtsakaivon tyhjennys oli kaikkea muuta kuin miellyttävää. Koko mies haisi virtsalle ja vaikka kuinka paljon pesi itseään, aina vain haju seurasi mukana. Hyh hyh! Mutta vähitellen meren ahava vei hajut mennessään. Lähdinkin mielelläni merelle tuultumaan. Kalan haju puhui rahan hajusta. Se miellytti.

Tottisalmen perilliset

Huhtikuun 22. päivänä Lempi ja Ester Alava saapuivat Apajaan Etelä Amerikasta ja tulivat jäädäkseen. Lempi oli Jalmarin ja Fiinun tytär. Hän oli matkustanut vuosia sitten miehensä kanssa Argentiinaan. Mies oli sittemmin kuollut ja Lempi päätti lähteä nuorimman lapsensa kanssa entiseen kotimaahansa. Poika ja toinen tytär jäivät Argentiinaan, heillä oli siellä jo omat kodit. Ester, joka tuli Lempin mukana, oli 7-vuotias vilkas tyttölapsi, joka ei osannut suomea kuin vain muutaman sanan. Laivassa merimiehet olivat opettaneet: ”Minä rakastan sinua”, ja sitä Ester hoki vähän väliä.

Toinen mainitsemisen arvoinen uutinen oli puhelinsoitto Turusta, jossa ilmoitettiin, että Eila oli 17. päivänä synnyttänyt tytön, joka myöhemmin sai nimekseen Pirjo. Seuraavana päivänä, joka sattui oleman sapatti, lähdimme Turkuun tervehtimään ja onnittelemaan Eilaa

ja Pensua. Eila makasi Heidekenillä synnytysosastolla. Palasin Salmen kanssa samana iltana puolen yön aikoihin kotiin, mutta Jarmo jäi tapanasa mukaan Turkuun. Toukokuun viimeisenä päivänä Salme meni hakemaan pojan kotiin. Hän oli sairastunut sikotautiin. Yhtiön autossa, jossa Salme meni, hän vei saman tien savukalaa 40 kiloa.

Kesäkuussa olin väliin merellä, väliin pienviljelijänä. Toisin ajoin saimme kalaa paljonkin, joskus ei juuri mitään. Kesäkuun 12. päivänä oli minun rysääni eksynyt suurehko parvi silakkaa, ja niinpä sainkin kauhottua 48 laatikollista (noin 2.000 kiloa). Rysä repeili pahan kerran, joten jäin sitä korjailemaan. Olin kotona vasta aamulla kello 4,30. Olin lähtenyt pyydyksille jo iltapäivällä, joten päivälle tuli totisesti pituutta. Mutta omista tienesteistä oli kysymys eikä silloin lasketa tunteja. Salme hääriäli myös paljon rannassa. Hän savusti silakoita monta uunillista ja niitä lähdimme eri puolille Suomea. Tietysti

Turkuun meni eniten. Lähetimme aika usein paketin myös vanhuksille Anttolaan, Heiskasille Karstulaan, Luhtaloille Seinäjoelle sekä Helka ja Teuvo Harjulle. Eikä kalojen lähettäminen rajoittunut vain savukalaan, vaan moniaita nelikollisia toimitimme myös suolasilakkaa. Valmistimme vasbuukiakin, maustesilakkaa, mutta vain kotitarpeiksi. Siihen aikaan silakkaa arvostettiin kovasti ja menekki oli taattu, sillä ruuasta oli vielä puutetta, varsinkin kaupunkilaisilla. Saamamme lohet myimme suurimmaksi osaksi, ne puhuivat rahan äänellä. -Yhdestä kalasta saattoi saada monta tuhatta markkaa. Mutta pienemmät lohet sentään söimme itse. Meistä kehittyi kalan suhteen aika nirsoja. Oliko se ihme, kun oli runsauden pula? Huvittaviakin tapauksia sattui kalan tiimoilta. Joskus eksyi Merimaskun kirkkoherra Apajaan. Kun hän kuuli, että miehet olivat merellä, hän jäi odottamaan paluutamme. Rantalaiturilla hän tiedusteli: ”Oliko mitään isompaa kalaa silakoiden joukossa?” Vastasimme, ettei ollut, vain vähän silakkaa. Pettyneenä hän lähti pois. Olihan meillä isonpaakin, mutta ne oli piilotettu. Salme, joka myös oli tullut rantaan, oli antanut meille käsimerkkejä, että isot kalat piiloon. Tiesimme kokemuksesta, ettei pappi maksanut niistä mitään, kaikki oli annettava ilmaiseksi. Emme pitäneet sellaisesta tyylistä. Jos hän olisi halunnut ostaa, olisimme mielihyvin myyneet, mutta varakkaalle kerjäläiselle - ei kiitos.

Myimme vastapyydytyt kalat punnituksen jälkeen Turun Kala Oy:lle, joka hoiteli niiden savustuksen ja kuljetuksen Turkuun ja sitä kautta myyntiin. Harrastimme itsekin pientä bisnestä. Salme savusti kalaa ja suuren osan siitä toimitimme ”maman myyntiin”. Lähetimme 30 kg, 60 kg ja enemmänkin. Joskus mamma tuli itse hakemaan, joskus lähdin minä viemään erinäisiä kiloja kultakylkiä. Samalla Turun matkalla toimitin monia asioita, jotka toimitettava oli. Ja Turun Kalasta kävin hakemassa saatavani viedäkseen rahat omalle tilille pankkiin Naantaliin. Kerrankin sain sekä omia että Aarnen rahoja 191,000 markkaa.

Kesäkuun lopulla sairastui Salme vuorostaan sikotautiin. Ei se kuitenkaan haitannut työskentelyä.

Kasvimaalla hän uurasti entiseen tapaan, kitki ja harvensi, kuohkeutti ja multasi. Ihmettelin hänen sisuaan. Salmen selkä oli aika ajoin hyvin kipeä. Usein hän pyysi minua laittamaan kylmän kääreen itselleen, se kuulema helpotti kipua. Hän näki minun työmääräni ja halusi omalta osaltaan auttaa. Kultainen ja ymmärtäväinen vaimo.

Heinäkuun alkupuolella suurkalastus päättyi. Haukien pyynti koukuilla ja onkimalla silti jatkui. Koukuilla kalastin talvellakin. Silloin tällöin saimme hauen vonkaleen, ja se oli maukkaana lisänä ruuanlaitossa. Salme olikin intohimoinen kalan syöjä. Mutta nyt siis kevätkalastus oli päättynyt. Rysät oli pestävä, tuotava kuivumaan ja varastoitava talven ajaksi. Paalut oli nostettava merestä ja järjestettävä sellaiseen pinnoon, etteivät talven aikana pääsisi vääntymään eikä nousuvesi veisi niitä mennessään. Sekin oli siis tarkkaa puuhaa.

Pensu tuli aina, kun hänelle sopi, perheensä kanssa luoksemme. Hän auttoi minua töissä, lähti mielellään merelle kanssani, pesi jopa rysääkin apunani. Mikäpä oli ollessa meren hengessä lampimänä kesänä. Niinpä eräänä heinäkuuisena sunnuntaipäivänä aamulla kello seitsemän sätkäitimme – Pensu ja minä – moottorilla Naantaliin, josta kävimme noutamassa Taunun perheen kesälaitumille Lahdenperään. Olimme kotona Apajassa kello 9,20, jonka jälkeen huristimme merelle ja pesimme Aukkoletton rysän. Työ sujui nopeasti, sillä pidimme kiirettä. Minulla oli mentävää – kalastusseuran juhliin kirkolle. Ne alkoivat jo kello 13. Pensulla ei mikään kova kiire ollut, mutta samana päivänä hän perheensä kanssa lähti Turkuun, Menivät hl. Pohjolalla, joka noukki heidät Sätirikaidan laiturilta.

Muutama rysä oli vielä meressä, mutta eivät ne kalaa antaneet. Kävimme niitä tarkastamassa harvakseltaan, mutta tyhjinä pysyivät. Tietysti jokin sintti sieltä löytyi, muttei kunnan silakkasaalista. Oli parasta pestä ne. Aina kun oli sopivaa aikaa, menimme merelle ja pesimme yhden rysän. Siinä se päivä melkein tuhraantuikin. Eräänä päivänä olimme aikeissa pestä Petäjäisten rysän, mutta jätimme sen vielä mereen, sillä saimme siitä kaksi lohta. Toinen painoi yhdeksän kiloa, toinen neljä

Rysän tervausta Merikaidalla. Kuvassa Into, Esko ja Juho Merikaita.

kiloa. Silakkaa ei kuitenkaan ollut. Oli siis uskottava, että varsinainen kalastus on loppunut. Eikä muuttaman satunnaisen lohen vuoksi oikein kannattanut liottaa kallista rysää meressä. Pois vain odottamaan uutta kalastuskautta. Joinain päivinä oli oikea työntö päällä. Eräänä sellaisena kiskoin Taunon kanssa kolmen rysän paalut ylös.

Jarmo ja meri

Meri tuntui vetävän myös Jarmon puoleensa. Vaikka häntä oli ankarasti kielletty menemästä yksin rantaan, ei kieltö tehonnut. Eräänä heinäkuuisena päivänä hän oli luikahtanut kenenkään huomaamatta rantaan ja leikki kepin kanssa kalapuorin matalla laiturilla piirtäen veden kalvoon omia kaariaan. Kauempaan puhdisteli Reino Ruusumo paikkoja kalastuksen jälkeen. Yhtäkkiä hän kuuli molskahduksen rannalta ja kurkisti uteliaisuuttaan, mistä oli kysymys. Silloin hän huomasi Jarmon painuvan pohjaa kohden, ryntäsi laiturille ja ehti kuin ehtikin saada Jarmon hiuksista kiinni. Hän veti pojan pintaan ja laiturille. Ilman Reinon ripeää toimintaa ei Jarmo olisi selviytynyt. Minä olin samanaikaisesti valmistamassa lampaalle aitausta. Salme hääri kotona. Kumpikaan meistä ei ollut huomannut Jarmon rantaan meno. Kun saimme sanan tapahtuneesta, riensimme kohden laituria. Sieltä poika tallusteli itkien

ja märkänä. Hän tiesi, mikä häntä odotti. Olimme lukeneet hänelle lakia: ”Jos vielä kerran sinut tavaan yksin rannasta, on varmasti selkäsaunan vuoro.” Kun Salme talutti poikaa kotia kohden tämä kysyi nyhkyttäen: ”Jos mää olisin kuollu, olisinko mä silloinkin saanut selkääni?” Tuollaisen kysymyksen jälkeen selkäsauna jäi aika vaisuksi. Ei minulla ollut halua lyödä kovasti, mutta vitsaa oli annettava, koska halusimme osoittaa pojalle vastaisen varalle, että kieltoa on toteltava. Rangaistuksen jälkeen hellimme häntä, olimmehan saaneet poikamme elävänä kotiin. En usko, että hänelle mitään traumaa jäi laimeasta selkäsaunasta, mutta laiturin reunalla seisomisesta kyllä. Sitä hän sanoo karttavansa edelleen. Alitajuntaan jäi muistutus kuolevaisuudesta.

Jouduin kesän aikana usein kuljettamaan partiolaisia Naantalista Helmussaareen, joka oli Turun partiolaisten leiripaikka. Väliin olivat sekä moottorivene että kalapaatit täynnä joko poikia tai tyttöjä. Ja väliin saimme vanhemmilta kutsun kyytimiehiksi. Isät ja äidit halusivat käydä tervehtimässä jälkikasvuun. Veimme heidät puoliltapäivin, häimme illalla pois. Naantalista he jatkoivat junalla tai bussilla Turkuun. Meidän venekyytimme oli halpaa lystiä, ei Jalmari ottanut muuta maksua kuin polttoaineen kulut. Minä en niistä reissuista hyötynyt mitään.

Otin sen huihin kannalta. Ja perhe lähti mielellään mukaan tällaisille huvimatkoille.

Elokuun alkupuolella lähdin Jarmon kanssa Karstulaan. Heiskaset olivat lähettäneet kutsun saapua lakasuolle. Eetu oli metsiä samoillesaan löytänyt hyvät marjapaikat.

Sadonkorjuuta

Elo- ja syyskuu olivat pääasiassa sadonkorjuun aikaa. Viljat puitiin, perunat ja juurekset nostettiin. Oli suoritettava taksvärkkipäiviä sekä Tärkkisiin että Taattisiin ja Mälsälään. Apajan pellot kynnettiin ja muokattiin ja sitten kylvettiin ruis ja syysvehnä. Ulkotöitä tehtiin niin kauan kuin kyettiin, vasta pakkasten tultua siirryttiin sisätöihin. Perunankaiuvu ja sokerijuurikkaitten nosto siirrettiin niin myöhäiseen ajankohtaan kuin suinkin oli mahdollista. Muistan erikoisesti erään syyspäivän, jolloin menin Taattisiin suorittamaan taksvärkkipäivää. Salme jäi nostamaan omat perunat Taattisilta vuokraamastamme aarin alasta. Olimme lainanneet naapurista, Lahdenperästä, käsikärret, joilla oli tarkoitus kuljettaa perunasäkit kotiin. Sovimme niin, että Salme kuokkii perunat ja odottaa minua Taattisilta palaavaksi, sitten yhdessä kärräämme kuorman kotiin. Miten sattuikaan sillä kertaa, että työrupeama Taattisilla venyi tavallista pidempään. Olimme erällä ulkosaralla aika kaukana kartanosta eikä isäntä olisi tahtonut jättää työtä siellä kesken. Ei meidän työläisten auttanut muu kuin jatkaa, kunnes saimme kaiken valmiiksi. Syy ei siis ollut minun. Kotiinpaluu kuitenkin viivästyi. Salme oli saanut työnsä valmiiksi ja odotti minua. Ilta alkoi pimeä ja hän vain odotti pellon pientareella miestänsä, jota ei kuulunut. Häntä alkoi pelottaa. Pellonsarka oli metsän laidassa ja metsästä kuului epäilyttäviä ääniä. Vaimokulta alkoi nyhkyttää peloissaan, hän ei voinut käsittää, miksi minä viivyin. Kun vihdoin viimein väsyneenä tallustelin häntä kohti, hän aivan tarautui minuun itkien ääneen. Pelko muuttui näkemiseksi ja patoutuma laukesi. Lähdimme yhdessä kotiin työntäen riti rinnan, mies ja vaimo, käsikärriä raskaassa lastissa. Nyt meillä ei ollut mihinkään kiirettä. Katsoimme toisiamme, pientä hyväilyä ... Kaikki hyvin. Lokakuun

aikana sain kaikki, sekä omat että Apajan, taksvärkkipäivät suoritettua. Jalmari pyyteli, että kaivaisin salaojaa niin kauan kuin se olisi mahdollista, vasta sitten asettuisin sisätöihin. En kehdannut kieltäytyä, vaikka ojan-kaivuu ei niin helppoa hommaa olekaan. Ojaa syntyi ja se oli kivettävä sekä sitten peitettävä. Kärräsin kiviä kaikista mahdollisista paikoista, jopa saaristakin toin niitä paatilla. Joskus tuntui siltä kuin Jalmarilla olisi ollut pakkomielle salaojien suhteen, niin hanakasti hän niitä kaivatti. Ja miksi niiden piti olla niin valtavan suuria? Olisi luullut veden löytävän tiensä pienemmissäkin ojissa. Eikös sitä sanota, että ”vedellä on notkeat niskat”? Tällaisissa raskaammissa töissä kului lokakuu. Joskus kaikki tuntui hyvin pitkästäytävältä. Mutta rahan edestä sitä tekee yhtä jos toistakin. Ja toden sanoakseni, työ oli terveellistä ja voimia kasvattavaa. Ne lihakset, ne lihakset! Kyllä kroppaani kelpasi katsella.

Kun savustuspuuhat loppuivat, jatkoin tavalliseen tapaan töitäni Jalmarille. Iltaisin istuin verkkoa kutoen kodin lämmössä. Mutta joululähesty ja täytyi valmistautua vuotuista juhlaa varten. Lähdimme jouluostoksille, tietysti Turkuun. Joulusta muodostui yhtä nautittavaa kuin ennenkin. Oli maukasta ruokaa joulusaunan jälkeen, oli juhlatunnelmaa, lahjat jaettiin - - tällä kertaa Apajan puolella, että Esterkin pääsi nauttimaan joulun riemusta. Jokainen sai jotain, mutta lapset eniten. Joulunpyhinä tehtiin vierailuja lähinaapureihin. Mutta joulun jälkeen menimme Turkuun, jossa Arvo Arasola oli vierailevana puhujana. Istuimme uskollisesti kokouksissa, Salmekin kipeän selkänsä kanssa. Arvon puhutyylillä ei kyllästynyt. Hän puhui lyhyesti ja nasevasti ja siinä oli myös järkeä. Eräässä iltakokouksessa ehtoollistilaisuuden jälkeen rukoultiin sairaitten puolesta. Salmekin meni muiden mukana eteen, sillä hänen toiveensa oli vapautua raastavasta selkävivasta. Kun hänen vuoronsa tuli, voiteli Arvo öljyllä hänen hiuksiaan, kuten Raamattu neuvoi, laski kätensä hänen pänsä päälle ja rukoili, että Herra poistaisi kivun sairaalta. Ja ihme ja kumma: jatkuva tuska Salmen selästä häipyi! Hän sai nukuttua seuraavan yön paljon paremmin ja myös sitä seuraa-

vat yöt. Tuon Jumalan teon jälkeen Salme pystyi työskentelemään noin neljäkymmentä vuotta, väliin tehden raskastakin työtä. Kipu ei enää häntä vaivannut, vaikkakin selkä väsy nopeammin kuin terve selkä. Eihän se viallinen nikama ollut miksikään tullut, mutta kuitenkin kipu oli pois. Siinä Jumalan vastaus rukoukseen.

Elämämme muodostui toisenlaiseksi aloittaessamme vuoden 1947. Iloitsin nuoren vaimoni kanssa. Kuinka hyvä meillä olikaan yhdessä! Ja hyvä oli Jarmon kasvaa ja kehittyä maaseudun rauhassa. Talven tultua kävimme yhdessä hiihtämässä ja laskemassa mäkeä. Hän oli muka-

Rysää tyhjenetään. Kuvassa Juho Merikaita, Onni Peltola Into Merikaita ja Heikki Peltola sekä Kiviluodon nuoria.

vaa seuraa tahtoi mielellään auttaa päivisin ”miehen töissä”. Pilkoimme yhdessä puita, kannoimme äidille vettä...kaikkea tuollaista jokapäiväistä puuhailua. Iltaisin ja päiväisin, kun oli oikein huono sää, istuin kuin vanha vaari verkkoa kutoen. Siinä oli myös hyvä keskustella perheen kanssa. Olin jo niin perehtynyt kutomiseen, ettei virheitä juurikaan tullut, vaikka juttelinkin toisten kanssa.

Olimme hyvää vauhtia menossa kevättä kohti. Rysät oli saatava kuntoon kevätkalastusta varten. Kun oma rysäni oli kunnossa, oli paneuduttava Jalmarin rysiin. Vaikka talvi on Pohjolassa pitkä, tuntui väliin siltä kuin aika livistäisi käsistä. Alkoi todella tulla kiire. Kuitenkin saimme suurin piirtein kaikki aikanaan mereen ja voimme ryhtyä odotta-

maan saaliita. Kyllä niitä tulikin. Tosin minun kohdallani saattoi olla monta päivää, ettei rysäni antanut mitään. Mutta sitten, kun se antoi, saattoi tulla Pietarin kalansaalis. Rysä oli pohjassa kalojen painosta. Toukokuun loppupuolella olin Pensun kanssa pyydyksillä. Hän oli tullut muutaman päivän lomalle luoksemme ja mielellään lähti kansani merelle. Päästessämme rysäni kimppuun hämmästyimme suuresti, kun silakkasaaliin lisäksi kalapesässä poukkoili mahtava lohi. Ei auttanut muu, kuin heittäytyä makaamaan sen päälle, kun ensin olimme keinotelleet sen paattiin, Kotirannassa totesimme

lohen painavan 15 kg. Pensulle tapaus oli elämys ja muistelemme vieläkin silloin tällöin kokemustamme. Pensun työkaverit pitivät hänen jutuaan vain kalavaleena. Ei tuollaista meren eläjää joka päivä saakaan.

Tarina elämästä Apajan kalastustilalla jatkuu vielä seuraavassa numerossa.

Kiitokset Merimaskun koululle ja sen sinnikkäille pienille oppilaille; lokin pesä on jälleen rakennettu ja sinne on jo ilmestynyt muna. Se muna on kuin osoitus siitä, että vandalismi ei saa nujertaa yhteisiä ponnistuksia. Onhan muna elämän, uudistumisen ja toivon symboli. Toivottavasti siitä munasta vielä kuoriutuu uusi uljas lokki meidän kaikkien iloksi.

Elämän, uudistumisen ja toivon symboli

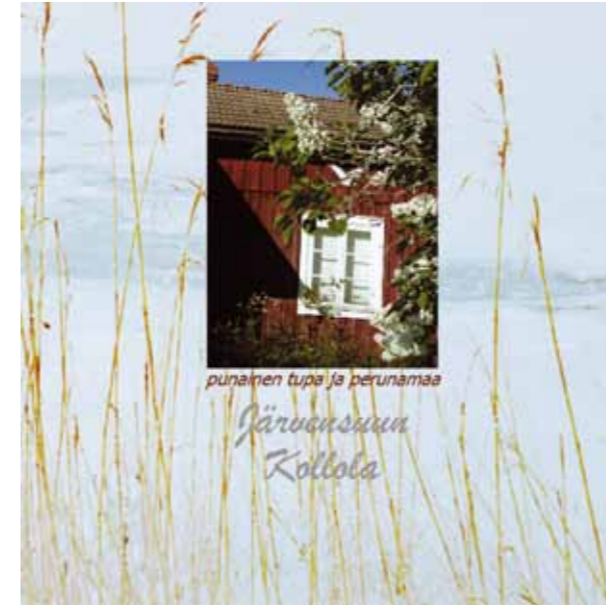
teksti & kuvat: Maarit Lineri

Merimaskun koululaiset eivät varmaan edes tienneet, miten monen mielen he saivat iloiseksi rakentaessaan koulun läheisyyteen, aivan tien viereen lokin pesän ja pesälle hautomaan mah-tavan kokoisen lokin. Tuon hienon taideteoksen he toteuttivat **Antti Huovisen** kanssa yhteistyössä meidän kaikkien silmien iloksi.

Valitettavasti vain löytyy joukostamme niitä, jotka eivät osaa arvostaa muiden aikaansaannok-sia ja jopa vihaavat sitä, että joillakin riittää intoa rakentaa jotain kaunista. Lokki koki ”elämänsä” aikana useita kertoja ilkeältä; se raahattiin pesäl-tään keskelle Merimaskun tietä pariinkin otteeseen. Toisella kertaa vauriot olivat sitä luokkaa, että lokki-parka kaipasi pidempiaikaista korjausta. Ilkivallasta huolimatta lokki palasi iloksemme paikalleen. Olisi ollut mukava aina joulun ajaksi pukea lokki tonttulakkiin ja pakkasten tultua kietäistä kaulaan liina lämmikkeeksi. Kesäisin sillä olisi voinut olla kukkaseppele päässään.

Ilo oli kuitenkin kovin lyhyt, kuten saimme eräänä perjantai-aamuna huomata. Lokki ja sen tuoma mielihyvä oli joillekin liikaa. Aivan käsittämättömän tuhoamisvimman vallassa joku tai jotkut olivat päättäneet lopullisesti hävittää Merimaskun koulun maamerkin – se poltet-tiin maan tasalle. Se teko ei enää ollut vain mielijohteesta tehtyä ilkeältä, se oli jo suunnitelmal-linen tuhoaminen. Miten sairas voikaan olla ihmismieli.

On aivan varmaa, että näiden tekijöiden lisäksi asiasta tietää joku muukin. Todennäköisesti tekoa on rehvasteltu jossain porukassa. Toivottavasti jonkun omatunto alkaa soimata ja hän päättää ilmiantaa tekijät.

Kollolan historiikki - hyvä muisto ja erinomainen lahja

Merimasku-Seuran ensimmäinen kirja, Kollolan kotiseu-tutalon historiikki on kovakantinen, kooltaan 21 x 21 cm, siinä on 52 sivua ja kirja on kauttaaltaan nelivärinen. Kirjan hinta on 15 € ja sitä on saatavana Merimaskun kirjastosta, Merimaskun Osuuspankista ja Naantalin kaupungintalon Info-pisteestä, sekä Naantalin kuva-uksesta. Kirjaa voi tiedustella myös Merimasku-Seuran hallituksen jäseniltä. Kesällä kirja on myynnissä Kollolan kotiseututalolla.

Mikä ihmeen vempain?

Merimasku-Seura saa silloin tällöin lahjoituksena erilaisia vanhoja esineitä. Joskus käy niin, että lahjoittajalla ei vanhasta esineestä ole itselläkään tietoa sen käyttötarkoituksesta.

Oheinen esine on saatu jo muutamia vuosia sitten ja sen käyttötarkoituksesta on esitetty useitakin erilaisia arvioita. Onko Sinulla ehkä varmaa tietoa, mihin tätä ”vempettä” on käytetty? Kerro se meille ja voit saada Merimasku-T-paidan.

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri Suomen. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Tuulensuunkatu 8, NAANTALI
Puh. 02-4353 450

Naantalin
RAKENNUSPUU OY
www.naantalinrakennuspuu.fi

Taimontie 21, 21110 NAANTALI
puh. (02) 436 3500, fax (02) 435 1405

avoinna: ark. 7-17, la 8-13

KYSY TARJOUSTA PAIKALLISESTA

MERIMASKUN
Osuuspankki

MEILTÄ SAAT KAIKKI PANKKI- JA VAHINKOVAKUUTUS-
PALVELUT SAMAN KATON ALTA

Parturi

Hirsimäki & Aura
Hilkka ja Pirjo

Tmi Anu Aura

Uolevi Raadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

Lentoliput,
laivaliput, bussiliput

Matkanjärjestäjien
peruutus- ja
tarjoushinnat
myös meillä

Seuramatkat

Esitteet ja varaukset

Hotellit, mökit, viisumit,
vuokra-autot ym.

TERVETULOA MATKAKAUPPAAN

Travel Bureau
MATKAKAUPPA

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277

Kuvamestari

R A I S I O

Varppeenaukio 11, 21200 Raisio | puh. (02) 4340 440
raisio@kuvamestari.fi | www.kuvamestari.fi

Merimaskun
Fysioterapia

- fysioterapiaa,
- kuntoutusta,
- hyvää oloa,
- hyvinvointia

Tällä kupongilla

Hieronta 45 min. VAIN 25 €
Tarjous voimassa 31.1.2010 saakka

Rajatie 2, (OP:n talo) 21160 Merimasku,
Puh: (02)431 7011 / Minna Vilponen